

ma åtföljer, är bergigare, än det på vestra sidan, samt utmärker sig mot Maritza derigenom, att det här är likasom befransadt af en mängd mot söder utskjutande parallela, smala platåer med mellanliggande trånga floddalar, ur hvilka Maritza får nya tillflöden. Österom Tundshaflo den tilltaga dessa fransar i längd, så att de skjuta med ett godt stycke sydligare än Adrianopel, tvingande Maritzafloden att i en rät vinkel kasta sig åt söder, då likasom utgörande en fortsättning af Tundshas lopp. Men platåernas spetsar ligga nu i en linje i vester och öster, och smådalarnas vatten samla sig i en förbi dem mot vester rinnande flod, Erghene-Su, som utfaller i Maritza. Hela landet intill svarta havets kust, ända upp till kammen af Balkan är här ett kaos af berg och dalar, föga bebodt, saknande vägar och stigar. Från landet söderom Erghene-Su flyta vattnen till densamma från ganska långa afstånd, men äro jemförelsevis fåtaliga. Jernvägen följer från Adrianopel fortfarande Maritzas högra strand; men der Erghene-Su närmar sig, går den öfver floden och fortsätter uppför den förras floddal, först på dess norra, sedan på dess södra strand, tills den lemnar den nära vid en dess källflod och vid början af den halfö, på hvars östra rand Konstantinopel ligger. Med Maritza följer en annan gren af jernvägen åt söder till stranden af Egeiska hafvet nära Enos. Det var hit Suleiman och hans trupper hemtades efter att hafva sprungit gatlopp genom Montenegro, och härifrån de på jernväg till Jeni-Sagra rusade mot Schipkapasset – tappert folk, ehuru de icke förmådde att med hufvudet stöta Balkan ned i Donau.

Svårt är att inse, hvarföre Adrianopel, som ligger på flodens östra strand, icke skulle kunnat kringgås på den vestra, ehuru, om der verkligen finnes ett befästadt läger, inom hvilket en stor styrka kunnat samlas, äfven en talrik armé skulle fordrats för denna operation. Men som bättre är, lärer befästningen vara af Turkarne öfvergifven. Stor styrka fordras likväl för bevakning mot Schumla och på de många vägarne öfver bergen från Macedonien, dit väl de Turkiska skarorna nu tvingas taga sin tillflykt.

Afstånden fogelväg äro: fr. Sofia t. Tatarbasardschik ungefär 9 1/2; derifrån till Filippopel 3; derifr. t. Ternovo 8 1/2; derifr. t. Adrianopel 6 1/2 mil.

Tillägg till n:o 15: Daily News' korrespondent har upplyst, att från midten af Orkaniepasset en väg, gamla Sofiavägen, går öfver bergen åt vester, och att det var på denna väg Gurko med general Rauchs kolonn gick öfver Balkan till Tchurjak. Förunderligt är, att kartan icke visar något enda spår af en f. d. så betydande väg. Veljaminov, icke Gurko, skulle då följt den på kartan utsatta ridvägen från Vratchesch till sagda ort. Sålunda kan den officiella uppgiften förstås. Samma korrespondent bekräftar, att det var på den af oss uppgifna vägen general Dandeville förgäfves sökte från Etropol komma fram i ryggen på den turkiska positionen.

185 FRÅN DIREKTIONEN FÖR FINLANDS HYPOTEKSFÖRENING.

Morgonbladet n:o 50, 28. II 1878

Hos Redaktionen får Direktionen för Finlands Hypoteksförening med afseende derå, att de förhandlingar vid senaste landtdag, bilagda

andragande afser, varit äfven i Morgonbladet relaterade, förbindligast anhålla om plats för detsamma i det ärade bladet.

Statsutskottets betänkande i frågan om afskrifning af hypoteksföreningens lån ur Finlands bank har af ständerna gillats, och föreningen beviljats endast räntefrihet å detsamma till slutet af 1882. Härigenom torde väl äfven den utsigt till statsunderstöd för föreningen, som i den nådiga propositionen i ämnet framhållits, vara förmörkad.

10 Detta kan nu icke hjälpas. Upplýsning må dock, att lånet af Hans Majestät vid föreningens stiftelse beviljades såsom ett understöd, sålunda nemligen, att föreningen i tio års tid fick lyfta 60 000 *Fmk.* årligen med räntefrihet endast under de 5 första åren men skyldighet att efter dessas förlopp erlägga 4 % ränta å hvad som lyftats samt inbetala hvarje post 10 år efter lyftandet. Understödet bestod alltså i räntefriheten från fem till 1 år för de första fem posterna och må vara den billiga räntan derefter. Vid landtdagen 1872 inlemnades genom bankfullmäktige en ansökning till ständerna om omsättning af lånet och eventuellt om räntans nedsättande, så att 2 % af den erlagda annuiteten skulle räknas såsom kapitalafbetalning och återstående 2 % såsom
20 ränta. Men ständerna ansågo sig icke böra upptaga frågan, utan öfverlemnade afgörandet åt bankfullmäktige, hvilka beviljade 10 års förlängning å inbetalningsterminerna.

Lånets beviljande var en särskild Kejsrerlig nåd, oberoende, såsom lånevilkoren utvisa, af reglementet för Finlands bank. Derigenom att banken öfvertagits af ständerna, hade föreningen icke mera någon regress till samma nådiga afgörande. Då ständerna vägrade att tråda i Hans Majestäts ställe, förvanlades derigenom nådebevisningen till en bankaffär. Förlängningen af lånetiden var under förevarande förhållanden endast ett uppskof med delegarens i de nordliga länen totala
30 ruinerande, emedan delegare i hvarje län äro närmast ansvarige för förlusterna i lånet. Någon extra tillgång till dessas omedelbara betäckande kunde föreningen icke ega. Ständernas numera fattade beslut om räntefrihet för lånet medför häri ingen ändring.

Men statsutskottet har nu till sitt förslag fogat en motivering, som blifvit än mera menlig för föreningen än den vägrade afskrifningen. Utskottet yttrar nemligen: »att Direktionen oakadt föreskriften i § 16 af reglementet ej ens på de skilda lånen fördelat de uppkomna förlusterna samt att bolagsstämman låtit sådant oanmärkt passera.» En mot föreningen välvillig reservant omsätter dessa ord till yttrandet:
40 »Må vara, att misstag blifvit begångna vid föreningens organisation och tillämpningen af dess reglemente, att delegarena i föreningen och styrelsens ombud kunnat med större uppmärksamhet bevaka föreningens intresse.» — I stånden hafva enligt tidningarna särskilda talare helt enkelt konstaterat, att hypoteksföreningens bekymmersamma ställning vållats genom direktionens och andras underlåtenhet att följa reglementet o. s. v.

Äro nu dessa beskyllningar grundade? Det vore beklagligt, om så vore förhållandet, utöfver den nog beklagliga verkan att förstöra hypoteksföreningens kredit deras offentliga uttalande redan utöfvat.

50 Det enda hittills kända och anförda faktum är följande:

Vid Extrabolagsstämma den 19 Maj 1877 beslöts i sammanhang med den ansökning hvarom i den nådiga propositionen nämnes, att åt utsedda kommitterade uppdraga, att åstadkomma en noggrann utredning rörande de skilda sidorna af föreningens ställning samt att föreslå de åtgärder, som vore egnade att förekomma förluster för framtiden

och gifva stadga åt föreningens verksamhet. Dessa herrar kommitterade aflemnade till direktionen sitt betänkande kort efter det propositionen till stånden utdelats, och en afskrift af detsamma jemte bilagor och andra upplysande handlingar tillställdes ofördröjligen statsutskottet.

I detta betänkande läses följande yttrande: »I enlighet med reglementet för föreningen hade hvarje förlust för året bordt påföras ett län, men hafva deremot samtliga förluster från början af föreningens stiftande bokförts gemensamt utan af regeringens ombud emot ett sådant förfarande gjord påminnelse och har detta bokföringssätt till och med vunnit bolagsstämmas godkännande.»

10

Det torde nu vara ur detta yttrande statsutskottet hemtat sin anmärkning, att reglementets stadgande i § 16 icke iakttagits. Kommitterade anmärka härom, under det förmenande, att offentliggörandet af förlusterna länevis skulle hos delegarene väckt större intresse för föreningens angelägenheter. Men de gifva sanningen äran och åberopa längre fram, att ifrågavande fördelning af förlusterna på lånen numera är verkställd. Detta faktum kunde icke gerna förbises, emedan kommitterade fått sig tillställd uppgift på förlusternas belopp, ända till den 31 december 1876. Statsutskottet erhöll samma af kamrerarekontoret vidimerade uppgift och fann dessutom förlustbeloppet för Uleåborgs, Kuopio och S:t Michels län vara ur föreningens ansökning intaget i den nådiga propositionen. Allt detta oaktadt uppgaf statsutskottet utan vidare att »direktionen – – *ej ens* på de skilda lånen fördelat» o. s. v. Det här understrukna *ej ens* skall väl förstärka effekten af den mot sanningen stridande uppgiften i den mening, att ständerna häraf må sluta, huru illa det måtte vara bestäldt med hypoteksföreningens förvaltning i öfrigt.

20

Men i kommitterades betänkande förekommer visst ett svårare yttrande, som kunnat gifva statsutskottet anledning att förfara såsom utskottet gjort, om det nemligen anses, att utskottet varit berättigadt utan egen undersökning lita på kommitterades föregifvande. Yttrandet lyder: »Onekligt är att flera olägenheter för föreningen kunnat undvikas, derest reglementet alltid följts. Afvikelserna derifrån kunna emellertid ej läggas någon af de direktioner, som handhaft föreningens angelägenheter, till last, ty följande bolagsstämma har städse gillat direktionens åtgärder, och synas de således hafva varit med den för tiden gällande allmänna opinionen öfverensstämmande.»

30

Hvilka åtgärder här påpekats har Direktionen, i hvilken föreningens ombudsman, som deltagit i ärendenas handläggning alltifrån föreningens första inrättning, är ledamot, förgäfves sökt utleta och lika förgäfves att påfinna något som helst iakttaget förfarande, som skulle stått i strid med reglementets stadganden, ehuru visserligen åtgärder, der intet stadgande förelegat, blifvit vid bolagsstämma föreslagna eller anmälda såsom redan vidtagna. Vid gjord förfrågan hos betänkandets Herr författare har det besked erhållits, att han, författaren, »icke kan erinra sig, hvad i yttrandet åsyftas, men att det i hvarje händelse var endast någon småsak.» Huruvida nu detta muntliga testimonium må anses utgöra en tillräcklig grund för det afgifna skriftliga yttrandet, må lemnas derhän. Men att det icke borde läggas till grund för ett ständerutskotts utlåtande är väl probabelt. Att ledamöterna i stånden icke ens haft dylika testimonier till grund för sina fördömande uttalanden, är gifvet. De torde väl hafva i dem styrkts, af den slutsats, till hvilken statsutskottet i sitt betänkande kommer, att nemligen ingen afskrifning af föreningens lån i Finlands bank bör ifrågakomma, »innan hypoteksföreningen å sin sida vidtagit åtgärder ej mindre till

40

50

aflägsnande af de brister i föreningens organisation och förvaltning, som varit medverkande orsaker till föreningens brydsama ställning, än» o. s. v.

Hvilka bristerna äro, som nog alltid kunna finnas, har statsutskottet icke funnit skäl att angifva. Men antagligen räknas till dem mot reglementet stridande åtgärder. Och då har utskottet uppgifvit en brist, ehuru ingalunda i enlighet med verkliga förhållandet. Ty såsom visats, äro föreningens förluster fördelade på de skilda länen för hela den tid föreningen existerat. Men sannt är, att fördelningen icke verkställdes de tidigare åren af föreningens tillvaro. Detta är det sandkorn af sanning, hvarpå besyttlningarne hvila.

Sannt är också, att i direktionens årsberättelser fördelningen *icke blifvit publicerad*, utan endast föreningens totalförlust. Och just denna fråga angående publikationen har vid öfverläggning i ärendet på bolagsstämmorna utgjort hufvudsak. Man insåg, att den skulle icke blott afskrämma låntagare och nedsätta värdet på föreningens obligationer, utan hvad för ögonblicket var mest maktpåliggande, hindra försäljningen af de 700 à 800 lägenheter, föreningen nödgats på exekutiva auktioner inropa. Ty få köpare kunna betala priset kontant. Man har lättat liqviden genom att låta ungefär hälften af ursprungliga amorteringslånet i lägenheten innestå och genom att derutöfver bevilja anstånd på 3 à 5 år med en annan del af köpeskillingen. Sedan numera beloppet af de särskilda länens förluster blifvit vid bolagsstämma kända, skydde flesta köpare amorteringslån och betinga sig lån med ända till 9 års inbetalning. Men detta vill säga, att endast färre, förmögnare köpare anmäla sig, och att försäljningsförlusterna stigit.

I öfrigt må anmärkas, att i den af statsutskottet citerade § 16 icke alls talas om någon fortgående bokföring af förlusterna för de skilda länen, utan förutsattes bokföring af länens andel i en förväntad reservfond. Reglementet skrefs icke under förutsättning, att missvexter, sådana Finland lyckligtvis icke på ett sekel haft att lida, skulle tvinga föreningen att köpa, förvalta och sälja lägenheter i många hundratal. Meningen synes hafva varit, att hvarje års förlust skulle vid årets slut regleras ur reservfonden eller eventuelt genom uttaxering.

Få af dem, hvilka uppträdt såsom domare i frågan, torde egt någon föreställning om, hvad ett förlustkonto bort vara i hypoteksföreningen, der icke blott räntan borde uppdebiteras för hvarje in- och utgående post, utan äfven räntebeloppet hvarje halfår uppsummeras samt uppdebiteras såsom nytt räntebärande kapital. Huru rimlig en sådan bokföring skulle varit för de otaliga små poster, som lägenhetsförvaltningen medfört, behöfver icke utläggas. Några räntekolumner föras icke i föreningens böcker, emedan de för dess egentliga affär, upplåning och utlåning, vore obehöfliga. All bokföring sker också i direktionen, der likväl lånekomitéerna icke alls hafva några personala konton, utan deras intäkter och utbetalningar föras på de allmänna konton, hvarje post tillhör. Det är nu genom utdrag ur hithörande bokföring, alla länens förluster kunnat beräknas, men utan upplupen ränta och ränta på ränta. Dessa ingå i föreningens totalförlust, hvars belopp likaså genom en särskild årlig kalkyl öfver föreningens ställning utredes. Differensen mellan summan af länens förluster och sistsagda kalkyletrade totalförlust måste derföre fördelas på länen pro rata. Slutligen: förlust uppstår icke, då en låntagare upphör att betala räntan, icke heller då den för lånet intecknade lägenheter inropas, utan först då denna försäljes utan att köpeskillingen betäcker föreningens fordran. Men försäljningar hafva först på de senare åren kunnat ske, och

föreningen eger ännu sedan ett tiotal år tillbaka lägenheter, för hvilka köpeanbud icke kunnat erhållas. Allt det sagda torde visa, att ingen skada skett genom uppskofvet med förlustens fördelning på länen, utan att frågan gäller endast gagnet eller skadan af publikationen af beloppet. Direktions åsigt är den, att gagnet varit intet, men skadan stor, dock numera minskad, sedan jämförelsevis få lägenheter återstå oförsålda.

Ett ständernas utskott likasom en landtdagsman har ingen laglig ansvarighet för sina yttranden. Men då dessa gälla en enskild inrättnings kredit, och privata personers medborgerliga anseende, borde medvetandet om moralisk ansvarighet hindra från ogrundade beskyllningar. Den, de angå, har åtminstone rättighet att mot dem inlägga protest.

Tilläggas må, att hvarken kommitterade eller statsutskottet tagit närmare notis om direktions och bolagsstämmas vidtagna åtgärder till föreningens framtida säkerställande; men deremot tala båda om omorganisation, hvars möjlighet ingen åtagit sig att utreda.

Direktionens ordförande och ledamöter.

186 FREDSSLUTET

Morgonbladet n:o 54, 5.III 1878

Fredsslutet är undertecknad i förrgår i San Stefano. Undertecknandet har sålunda skett på årsdagen af Hans Majestät kejsar Alexanders tronbestigning, och telegrammet från H. K. H. öfverbefälhafvaren erinrar, att på samma dag af året äfven manifestet om slafvarnes i Ryssland befrielse utfärdades.

Att undertecknandet allmänt väntades nämnde eller redan föregående dag, veta våra läsare, och den ankomna underrättelsen var således icke vidare än en officiel bekräftelse på ett faktum, som endera dagen förestod, ty att efter öfverenskommelsen om fredspreliminärerna ett derpå grundadt fredslut mellan Ryssland och Turkiet skulle för stunden följa, oakadt alla makinationer från annat håll, derpå tviflade väl ingen, så mycket mindre som det var uppenbart, att Turkiet för sin enskilda del ej hade några resurser att genom arméstyrka undandraga sig resultaterna af preliminär-öfverenskommelserna.

Mellan Ryssland och Turkiet är det sålunda fred. Men de hotade krigsmolnen ha dermed icke försvunnit. Englands »intressen» främst äro det hjernspöke, som stör glädjen öfver det nu till stånd komna fredsslutet, och till Englands demonstrativa hållning sällar sig oroande ovissheten om arten af Österrike-Ungerns pretensioner. Innan de definitiva fredsvilkoren mellan Ryssland och Turkiet blifvit bekanta och innan man vet, huru England och Österrike anse sig genom dem berörda, kan man ej med full trygghet utropa: vi ha fred, varaktig fred. Och innan vidare den blifvande kongressen eller konferensen lyckats tillfredsställa alla, som anse sig som parter i saken, vet man ej hvad framtiden bär i sitt sköte.

Dock, – det skedda och nu kända innebär i och för sig anledning att glädjas, och förhoppningarne om bestående fred kunna i alla fall få anses ha lika mycket skäl för sig som farhågorna för nytt krig.

Efter fredspreliminärernes undertecknande ha vi redan lemnat en öfversigt af krigets gång samt dervid framhållit det stora verk, Ryss-